

ERDIALDEKO AMERIKAKO EMAKUMEOK: HALAKOXEAK GARA, HALAXE BORROKATZEN GARA

ERDIALDEKO AMERIKAKO EMAKUMEOK:
HALAKOXEAK GARA,
HALAXE BORROKATZEN
GARA

ARGAZKIAK

Raquel Durán Illanesek eta **Amaia Vicente García**k antzeko interesak dituzte. Biek Arte Ederretako ikasketak egin zituzten, diziplina anitzeko artistak dira eta sorkuntza plastikorako zenbait beka lortu dituzte

Raquel argazkilaritzan dago espezializatuta; eta Amaia, sorkuntza artistikoaren zein feminismoaren arteko harremanean (Ikaskuntza Feministak eta Generoa Ikertzeko Masterra, EHU, 2008-2010)

ERDIALDEKO AMERIKAKO EMAKUMEOK:
HALAKOXEAK GARA,
HALAXE BORROKATZEN
GARA

Ekoizpena

Mundubat
www.mundubat.org

Argazkiak

Raquel Durán Illanes eta Amaia Vicente García
www.raquelduran.com

Testuak

Mundubat eta argitalpen honetan agertzen diren emakumeak

Elkarrizketen transkripzioa

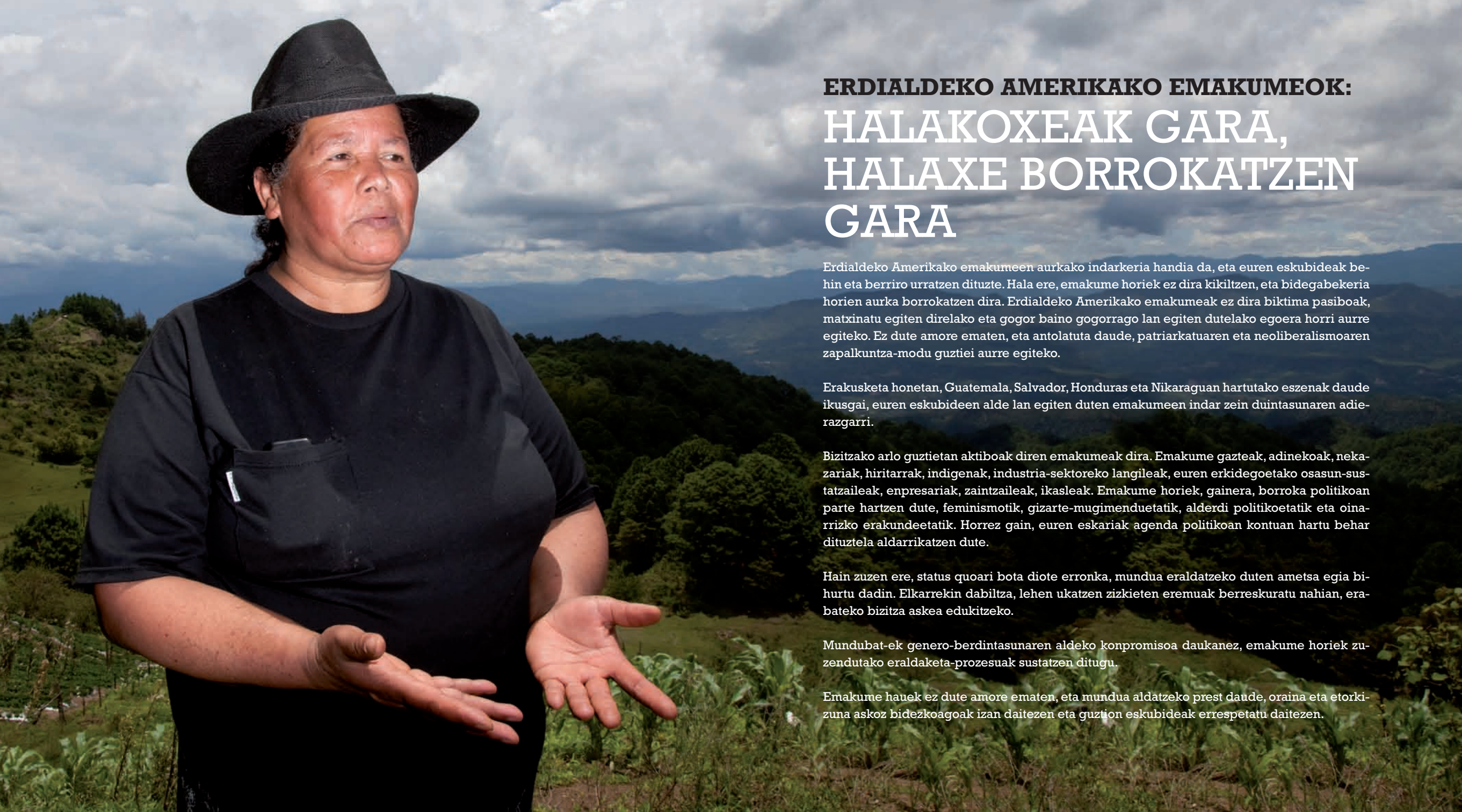
Amaia Vicente García

Diseinua eta edizioa

quincemetros eta Raquel Durán Illanes
www.15m2.net

“Emakumeak
etxean jarraitzen
duen bitartean,
nekazaritzaren
eraldaketa
atzeratu egingo
da”

Leonela Solorzano

ERDIALDEKO AMERIKAKO EMAKUMEOK: HALAKOXEAK GARA, HALAXE BORROKATZEN GARA

Erdialdeko Amerikako emakumeen aurkako indarkeria handia da, eta euren eskubideak behin eta berriro urratzen dituzte. Hala ere, emakume horiek ez dira kikiltzen, eta bidegabekeria horien aurka borrokatzen dira. Erdialdeko Amerikako emakumeak ez dira biktima pasiboak, matxinatu egiten direlako eta gogor baino gogorrago lan egiten dutelako egoera horri aurre egiteko. Ez dute amore ematen, eta antolatuta daude, patriarkatuaren eta neoliberalismoaren zapalkuntza-modu guztiei aurre egiteko.

Erakusketa honetan, Guatemala, Salvador, Honduras eta Nikaraguan hartutako eszenak daude ikusgai, euren eskubideen alde lan egiten duten emakumeen indar zein duintasunaren adierazgarri.

Bizitzako arlo guztietan aktiboak diren emakumeak dira. Emakume gazteak, adinekoak, nekazariak, hiritarrak, indigenak, industria-sektoreko langileak, euren erkidegoetako osasun-sustatzaileak, enpresariak, zaintzaileak, ikasleak. Emakume horiek, gainera, borroka politikoan parte hartzen dute, feminisमतik, gizarte-mugimenduetatik, alderdi politikoetatik eta oinarritzko erakundeetatik. Horrez gain, euren eskariak agenda politikoan kontuan hartu behar dituztela aldarrikatzen dute.

Hain zuzen ere, status quoari bota diote erronka, mundua eraldatzeko duten ametsa egia bihurtu dadin. Elkarrekin dabilta, lehen ukatzen zizkieten eremuak berreskuratzen nahian, erabateko bizitza askea edukitzeko.

Mundubat-ek genero-berdintasunaren aldeko konpromisoa daukanez, emakume horiek zuzendutako eraldaketa-prozesuak sustatzen ditugu.

Emakume hauek ez dute amore ematen, eta mundua aldatzeko prest daude, oraina eta etorkizuna askoz bidezkoagoak izan daitezen eta guztion eskubideak errespetatu daitezen.

EMAKUMEEN BORROKAK

“Landa-guneko emakumeak askatasun-eskubideen alde borrokatzen dira, besteak beste”

Victoria Chuj
Sololako Emakumeen Sektorea

“Emakumeok geure asalduraren eta askatasunaren bidez jartzen gara agerian”

Edwin Rios eta Iris Ivette Abrego

Hondakin solido birziklagarrien bilatzaileak. PROCOMES

“Hementxe gaude.
Halakoxeak
gara. Horrelaxe
borrokatzen gara
duintasundun
bizitzaren alde”

Sandra Morán
Guatemalako Emakumeen Sektorea
2010EKO EKAINAREN 30EAN, GATAZKA
ARMATUKO BIKTIMEN OMENEZKO EKITALDIA

“Ez dugu inolaz ere onartzen oroimena, duintasuna eta gizatasuna galtzea”

“Aktibismoa, ekintza, erreakzioa eta borroka politikoa egituratzen ditugu”

“Oihu egin nahi dugu, oihu eta oihu, mundua kontzientziatzeko”

Guatemalako gizarte-mugimenduak,
gatazka armatuko biktimen
omenezko martxan
Ekainaren 30a
Guatemalako Armadaren Egun Nazionala

“Gazte askok
entzuten
digutenez,
mezu feministak
igortzen ditut”

Bessy Vanesa Rodriguez
Radio Juventud 92.1 irrati esataria

INDARKERIA

“Emakumeak gara,
eta larrialdian dauden
emakume bortxatuei
laguntzen diegu”

Giovanna Lemus, GGMko zuzendaria
Guatemalako Emakumeen Taldea

“Hemen, euren bizitza hobetu behar eta nahi duten emakumeei laguntzen diegu”

Rosalba Hortensia Marroquín, Psikologoa
Santa Teclako udalerriko Emakumeen Etxea
LA LIBERTAD DEPARTAMENTUA

“Borroka iraunkor bezain gatazkatsua dago, eta, bertan, gizonak sentsibilizatu behar dira”

“Emakumeentzako eremu bereziak. Emakumeen artean partekatutako eremuak”

Mariana Moisa
Talde Feminista
EMAKUMEON ETXEA

AUTONOMIA EKONOMIKOA

“OXLAJUJE Emakume
Ekoizle Maien Kooperatiba
gara, eta izen horrek
«Patuaren Hamahiru Bide»”

“Elkarrekin lan egiten dugu, geure produktuak egiteko orduan, bihar azoka daukagulako”

“Emakumeak dena administratu behar du etxean, urte osoan zehar etxera dirua ekartzen duena denean”

Gloria Imelda Vásquez Martínez eta Hugo René Ramos
Santísima Trinidad Eko-geltokia

“Autonomia gehiago edukitzea da garrantzitsuena”

Samaj-Tzolojyá (Uzta ona) II. azoka
Nekazaritza, oihalgintza eta
artisautza ekoizle txiki eta ertainentzat

“Goiz-goizetik hasten gara lanean, eta, gero, geure gozokiak saltzen ditugu”

“«Janari-denda»
honek autonomia
ematen dit, eta
duintasunez
bizitzeko aukera
eskaintzen dit”

JABEKUNTZA

“Genero-eskolak eskubide, genero eta herritartasunari buruzko mintegiak ematen dizkie emakume eta gizonei”

Elsa Miriam Linares, Irakaslea
Santa Teclako Udaleko zinegotzia
LA LIBERTAD DEPARTAMENTUA

“Egindakoa gizarte osoaren aurkakoa da, nigmatik, nire etorkizunagatik eta nire familiagati”

“Trebakuntzetan, elkar errespetatzen eta elkarri laguntzen ikasten dugu”

“Emakumeen
elkarreentako
trebakuntzen
bidez, gure
bizitzak hobera
egingo du eten
barik”

Martha Hernández eta Ana Graciela Aguilar
NUEVA ESPERANZA ERKIDEGOKO EMAKUMEAK

“Bide luzea dago jabekuntza politikorako eskolaraino, baina ama eta biok beti joaten gara”

Krissia Gabriela Martínez
La Junta Erkidegoko Gazteen Lantaldea

“Emakumeek
isiltasuna hautsi
eta elkarri
laguntzeko
aliantzak sortzen
dituztela ikustea
da nire lanaren
alde onen”

Roxana Noemi Contreras Reyes, Psikologoa
Ikaskuntza feministetako aditua
PROCOMES

EMAKUME LIDERRAK

“Emakume guztiok aurrera egiteko indar handia dugu”

Rosenda Jiménez de Paz
Emakumeen Elkarteko kidea
LAS MÉLIDAS

“Nire erkidegoko pertsonak
aurkeztuko dizkizuet... itxaron
apur batean... laster irtengo
gara...!”

María Magdalena Aguilar
Nueva Esperanza Erkidegoko liderra

“Gure emakume liderrari
esker, erkidegoa erabat aldatu
da, eta hobera egin du”

Cristo Redentor Erkidegoa

“Emakume liderrak oso errespetatuak gara geure erkidegoetan, borrokalariak garelako”

María Ester Aguilar del Valle
Cristo Redentor erkidegoko liderra

“Egia esan, hemen ahizpak garela sentitzen dugu”

2000ko Belaunaldiaren
jantoki solidarioko kideak

HEZKUNTZA

“Elkarte feministari ematen dizkiot eskerrak, gauzak aldatu nahi ditugunean elkarri laguntzen diogulako”

Martha Alicia Hernández
Nueva Esperanza Emakumeen
Lantaldeko liderra eta kidea

“Ikastea ezagutzea eta nork bere burua onestea da. Ikastea elkarrekin eta aske hazteko aukera edukitzea da”

Mejicanosko udalerriko
Talde Feministako gazteak

“Emakume eta gizonen berdintasunerantz hezi eta prestatu behar dugu etorkizuna”

Elian Martinez Redondo eta Nora Peña Acuña

“Gaur egungo neska-mutilen
hezkuntza da etorkizuna”

“Emakumeok ikastea eta
gauzak geure kabuz egitea da
jauzi handiena”

“Ahizpa eta biok
elkarrekin bizi
gara. Ikasi eta
bera zaintzen du”

ELIKADURAREN SUBIRANOTASUNA

“Lantzean behin, herrialde batean batzartzen gara, prestatzen eta lurraren zein elikaduraren subiranotasunaren aldeko borrokan elkarri laguntzen jarraitzeko”

Sayra Carolina Ticay López

ATC - LANDA-INGURUNEKO LANGILEEN ELKARTEA

“Gure etxean, tortillak daude beti”

“Borrokatu egiten gara, lurra kutsatu ez dadin eta, betiko moduan, hazi kreolak gure elikagaia izan daitezten”

“Lurra lantzen jarraitu behar dugu, gure etorkizuna delako”

“Borrokatu egiten gara, lurra emakumeon izenean egon dadin”

Mirna Logroño Duron Amador
VÍA CAMPESINA

“Gure haziak zaindu beharreko elikadura dira. Gure etorkizuna dira”

Mirna Elizabeth Martínez

“Elikadura osasungarri eta iraunkorraren etorkizunaren alde borrokatzen gara”

SEXU ETA UGALKETA ESKUBIDEAK

“Sexu eta ugalketa arloko eskubideak funtsezkoak dira emakumeen osasunari begira”

Francis Martínez, Enfermera
NINDIRI-MASAYAKO SAN FRANTZISKO ESKUALDEKO
OSASUN-ZENTROKO ARDURADUNA

“Osasun sexualaren
gaia jorratzeko,
prestakuntza
feministak antolatzen
ditugu”

Ana Carolina Jirón, Gizarte-langilea
MASAYAKO EMAKUMEEN TALDEKOEMAKUME
ETA OSASUN ARLOKO ARDURADUNA

HAUSNARKETAK

“Hereditutako eskubidearen
borroka sustraitua
ospatzea”

Cristina Julajuj

Kaqchikel herriaren nekazaria
ADILAS ELKARTEA, SOLOLÁ

“Idealez
betetako bizitzaz
gozatzea”

ESKERRONAK

Argazkien eta emakumeen hitzen bidez, euren gurariak, ametsak, itxaropenak, hausnarketak eta borrokak jartzen ditugu agerian. Lan hau Erdialdeko emakumeen esperientzien isla da. Izan ere, entzunak izatea eta euren argazkiak ateratzea nahi izan dute, emakumeen giza eskubideak hizpide dituen erakusketa honetan parte hartzeko.

Eskerrik asko guzti-guztiei, euren esperientziak trukatzegatik, pertsona guztien bizitza hobetzeko orduan borroka nahiz erresistentzia beharrezkoak eta funtsezkoak direla erakustegatik eta elkarrizketa ugari bezain sakonak partekatzeagatik.

Era berean, geure eskerrik beroena Mundubat-en lan honetan lagundu diguten guztiei, Bilbon bertan zein bisitatu ditugun herrialde guztietan, baina, batez ere, Mundubat-ek Guatemalan, Salvadorren, Hondurasen eta Nikaraguan dituen ordezkarietan.

Eskerrik asko proiektu honen inguruan erakutsi dituzten arduraldi eta interesagatik, eurak barik ezinezkoa izango zelako lan hau garatzea.

Raquel Durán Illanes eta Amaia Vicente García

Finantziazio-emaelek

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

**ENPLEGU ETA GIZARTE
GAIETAKO SAILA**

Garapen Lanikidetzarako Zuzendaritza

**DEPARTAMENTO DE EMPLEO
Y ASUNTOS SOCIALES**

Dirección de Cooperación al Desarrollo

**Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa**

*Kiroletako eta Kanpo Ekintzako Departamentua
Departamento de Deportes y Acción Exterior*

**Donostiako Udala
Ayuntamiento de San Sebastián**

*Berdintasun eta Lanikidetza Atala
Sección de Igualdad y Cooperación*